

Leiðbeining til lærarar

Føroyskt sum annaðmál

1.-3. stig

1. august 2023

Krøvini til lærugreinina føroyskt sum annaðmál eru ásett í námsætlanini í føroyskum sum annaðmál 1.-3. stig og í støðisnámsætlanini. Í hesi leiðbeiningini eru frágreiðingar um nøkur av hesum settu krøvum. Sitat úr galdandi námsætlanum eru markað við skákskrift.

Viðmerking

- Málbólkurin er, sambært kunngerð nr. 144, 6. oktober 2020, næmingar í fólkkúlaaldri, sum hava annað móðurmál enn føroyskt. Hetta eru børn, sum á ymsum stigum skulu læra føroyskt, ið er fortreyt fyri at kunna virka og læra í føroyska samfelagnum.

Tilhoyrandi skjøl

- [Støðisnámsætlan](#)
- [Námsætlan - føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig](#)
- [Kunngerð nr. 144, 6. oktober 2020](#)

Tímatatal

Tímar verða játtaðir eftir umsókn.

Innihaldsyvirlit

1. Kjarnaøki.....	3
1.1. Talaða málið.....	3
1.2. Skrivaða málið.....	3
1.3. Mentan og samfelag	4
2. Faklig førleikamál	4
2.1. Faklig førleikamál – 1. stig	4
2.2. Faklig førleikamál – 2. stig	7
2.3. Faklig førleikamál – 3. stig	10
3. Eftirmeting og afturboðan.....	14

1. Kjarnaøki

Lærugreinin føroyskt sum annaðmál hevur trý ymisk kjarnaøki. Økini umskarast og virka fyri ein stóran part saman í undirvísingini.

- Talaða málið
- Skrivaða málið
- Mentan og samfelag

Kjarnaøkini eru saman við fakligu førleikamálunum yvirskipaði karmurnin um føroyskt sum annaðmál, og tað er við støði í hesum, at lærarin fyrireikar, fremur og eftirmetir undirvísingina.

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

Týðningamikið er at hava í huga, at skilt verður millum fyrstamál, fremmandamál og annaðmál. Fyrstamálið verður ment frá føðing í tilknýti og samskifti við foreldur og onnur, sum eru um barnið í uppvøstrinum. Við støði í fyrstamálinum verður grundalagið fyri at læra onnur mál í seinni í lívinum skapt. Tess stinnari barnið er í fyrstamálinum viðvíkjandi orðfeingi o.ø, tess betri fortreytir hevur tað at læra onnur mál. Fremmandamál verður fyri tað mesta lært í skúlanum, meðan annaðmál verður lært bæði í skúlanum og í gerandisdegnum, tí tað er málið, sum flestu borgarar í landinum tosa.

1.1. Talaða málið

Talaða málið snýr seg um, at næmingarnir skulu menna førleikarnar at lurta, skilja og tosa føroyskt, so tey gerast før fyri at samskifta á føroyskum og harvið taka lut í undirvísingini og í ymsum felagsskapum. Næmingarnir skulu læra at skilja og nýta føroyska málið í samskifti við onnur og í ymskum sosialum samanhangum. Arbeitt verður við at byggja málsligar brýr millum fyrstamálið og føroyskt.

Dentur skal leggjast á samskiftisførleikar, soleiðis at næmingarnir áhaldandi betra um hegnið at tosa og samskifta á føroyskum. So liðandi skal dentur eisini leggjast á málsligan framburð, so næmingarnir, so skjótt sum til ber, gerast tryggir við egna málmennig og ogna sær skilligan og neyvnan málburð.

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

Serliga fyrstu tíðina eigur undirvísingin at leggja dent á kommunikativa partin, so næmingarnir kunnu ogna sær føroysk orð og hugtøk, sum stuðla undir virkisføri og luttøku í vanligu undirvísingini í flokkinum. Tað er týðningarmikið, at næmingarnir áhaldandi fáa samanborið føroysk orð og hugtøk við fyrstamálið og/ella mál, sum tey duga frammanundan.

1.2. Skrivaða málið

Kjarnaøkið skrivaða málið snýr seg um at lesa, skilja skriva og samskifta skrivliga á føroyskum. At lesa og skriva eru javnskipaðar tillgongdir, har næmingurin mennir skriviførleikan við at lesa og lesiførleika við at skriva. Næmingarnir skulu menna og víðka orðfeingið og skilja hugtøk á føroyskum við at knýta nýggj orð og hugtøk til sína undanvitan. Lesitilgongdin byrjar við, at næmingarnir læra at avkoda og skilja ymskar einfaldar hóskaði tekstir og stigvíst læra at lesa og skilja innihaldið í tí

lisna. Í skrivitilgongdini skulu næmingarnir læra at skriva føroyskt og økja og viðka um orðfeingið við at skriva og orða seg skrivliga í ymiskum tekstsløgum.

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

Skriving er støðisfórleiki, og í øllum lærugreinum og í gerandisdegnum sum heild er neyðugt at duga at skriva. Í føroyskum sum annaðmáli er talan viðkomandi fakliga skriving, sum stuðlar undir fortreytirnar hjá næmingunum taka lut og avrika í undirvísingini í flokkinum.

1.3. Mentan og samfelag

Kjarnaøkið mentan og samfelagið snýr seg um, at næmingarnir ogna sær føroyska málið í ymiskum hópum. Undirvísingin skal skipast soleiðis, at næmingarnir gerast førir fyri at taka lut í sosialum felagsskapum og í samfelagnum. Viðkomandi samfelagslig og mentanarlig viðurskifti skulu verða partur av undirvísingini. Á henda hátt læra og skilja næmingarnir føroyska samfelagið og mentanina. Næmingarnir skulu læra um síni rættindi og skyldur í samfelagnum, og hvat tað merkir at vera partur av føroyska fólkaræðinum við ávirkan og ábyrgd.

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

At flyta til Føroya, læra málið og at seta seg inn í føroyska mentan og normar er stórt umskifti fyri næmingarnar. Men samstundis hevur vitan um og innlit í føroyska samfelagið og mentan avgerandi týdning fyri integratióntilgongdina hjá næmingunum og fyri, hvussu tey fóta sær og koma at trívast í skúlanum og í samfelagnum sum heild. Tí er kjarnaøkið partur av innihaldinum í undirvísingini, og atlit eigur at takast at (stóra) umskiftinum, sum næmingarnir uppliva í hesum sambandi. Næmingarnir skulu fáa móguleika at byggja málsligar og mentanarliga brýr millum mál, mentan og samsfelagsviðurskifti í Føroyum við mál og viðurskifti, sum tey kenna og hava upplivað áður.

2. Faklig førleikamál

Fakligu førleikamálini eru leiðbeinandi og skulu tillagast fortreytunum hjá einstaka næminginum og næmingabólkinum.

2.1. Faklig førleikamál – 1. stig

- *at lurta eftir ymsum føroyskum søgum og frásøgnum*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

At duga at lurta er fortreyt fyri at kunna ogna sær mál og hugtøk, tí tað er við at hoyra talað mál, at málið verður ment, og orðfeingið áhaldandi verður økt. Við at lurta venja næmingarnir seg eisini við at føroyska ljóðframburðin. Hetta er ein fortreyt fyri, sum frálíður, at læra málið við føroyskum framburði. At lesa søgur og siga frá er umráðandi fyri málmennningina, tí tá mennast hugsavningar- og ímyndingarevnini. Tí er tað av týdningi, at lærarar raðfesta at lesa fyri næmingunum og lata tey lurta eftir ljóðfilum og síðan tosa um tað, sum tey hava hoyrt. Eisini í lurtitilgongdini verða evnini at grunda um og meta um innihaldið í søgu og frásøgnum stimbrað. Tí er tað er umráðandi, at næmingarnir hoyra nógv orð og setningar í ymiskum høpi. Alt hetta hevur alstóran týdning fyri at skilja ymiskan málburð og talumál.

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

- *at ognar sær fjølbroytt orðfeingi við støði í myndum og orðamyndum úr nærumhvørvinum og við at syngja føroyskar sangir*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

Tað er týðningarmikið, at innihaldið í undirvísingini tekur støði í viðurskiftum og støðum, sum næmingarnir kenna seg aftur í. At síggja og tosa út frá ymsum myndum gevur næmingunum móguleika at kenna ymiskt aftur, sum tey síðan kunnu læra at seta orð á og soleiðis menna og økja orðfeingið í føroyskum. Viðkomandi er at byrja við orðum í nærumhvørvinum, t.d. borð, stólur, blýantur, vindeyga, hurð, drongur, genta, lærari, bóltur, spæl og bussur. So hvørt sum næmingarnir gerast stinnari, verður orðavalið víðkað til onnur viðkomandi orð og orð, sum næmingarnir sjálv skjóta upp.

- *at seta orð á kenslur, ynski og tørvir*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

Undirvísingin skal geva næmingunum móguleika at siga frá, hvussu tey hava tað, hvat teimum tørvar, og hvat tey vilja. Í føroysku skúlaskipanin verður væntað, at næmingarnir taka virkan lut í undirvísingini, umframt at tey verða tikin við í ráðleggingina av egnari læritilgongd. Tað er ikki vist, at allir næmingar, sum fáa undirvísing í føroyskum sum annaðmáli, er vanir við hetta frammanundan, og tí skulu tey læra hetta.

Dømi um spurningar og setningar, sum kunnu vera upplagdir at brúka í undirvísingini í hesum høpi: Kann eg sleppa? Eg eri glað/ur. Eg eri svang/ur. Hvar er bókasavnið? Hvussu geri eg? Hvussu eitur hatta á føroyskum? Hvi fáa vit frí í morgin? Hvat hava vit næsta tíma? Hvønn lærara hava vit í morgin? Hvør dagur er tað í dag? Hvussu fari eg inn á heimasíðuna hjá skúlanum og heimasetningin? Nær er flogbóltsvenjing? Nær fer bussurin?

- *at nýta gerandissetningar, orðingar og hugtøk*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

Ein góð byrjan at læra føroyskt er at duga vanligar og afturvendandi orðingar, gerandissetningar, og hugtøk. Undirvísingin skal skipast soleiðis, at næmingarnir læra og venja at siga slíkar orðingar, setningar og hugtøk og, sum frálíður, duga at brúka hesar í samskiftinum við aðrar næmingar. Dømi um útsagnir eru: Góðan morgun! Hvussu gongur? Síggjast! Góðan dag! Farvæl. Vælgagnist! Ger so væl! Takk fyri! Takk fyri meg! Orsaka! Alt í lagi! Heldur tú ikki tað? Ikki sannheit?

- *at brúka spyrjandi setningar og at svara*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

At duga at spyrja stimbrar forvitni og áhuga fyri ymsum og er ein púra natúrligur liður í at ognar sær eitt nýtt mál. Næmingarnir læra at orða spyrjandi setningar um ymiskt, sum upptekur tey, og læra at svara teimum. Tað er týðningarmikið at raðfesta hetta færleikamálið í undirvísingini, tí við regluligum og afturvendandi endurtøkum av orðum og setningum, verða næmingarnir stinnari at nýta málið og harvið eisini tryggari í samskiftinum.

Dømi um setningar: Hvussu eitur tú? Eg eiti..... Hvussu gomul/gamal ert tú? Eg eri 10 ár. Hvaðani ert tú? Eg eri úr/av/frá..... Fert tú? Eg fari. Hvat gert tú? Eg lesi. Hvat dámar tær at gera? Mær dámar at rokna.

- *at luttaka í einföldum samrøðum um kend og viðkomandi evni úr gerandisdegnum*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

Næmingarnir kunnu tosa saman í bólki ella tvey og tvey. Tey kunnu spyrja og svara spurningum so sum: Hvussu gongur? Hvat fara vit at spæla í fríkorterinum? Tímir tú at spæla í fríkorterinum? Kann eg fylgjast við tær til hondbólt? Hvat hava vit í næsta tíma? Hvat fara vit at gera í dag? Hvat hava vit fyri til í morgin? Tað ber eisini til at tosa um t.d. veðrið, ella hvussu vit siga, tá ið vit fara at keypa.

- *at kanna og nýta viðkomandi snildir, sum stuðla undir másligu fatanina*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

Fyri at kunna skilja, lesa og skriva á einum máli krevst, at tú dugir eina mongd av orðum. Tí eru endurtøkur av orðum og setningum í ymiskum sambondum av stórum týðningi, tá ið næmingar skulu læra eitt annaðmál. Ein av snildunum, sum næmingarnir kunnu brúka, er, at tey, hvørja ferð tey hoyra eitt nýtt orð ella setning, skriva tað niður, sum tey hoyra. Tey kunnu eisini skriva merkingina niður á sínum fyrstamáli, so at tey kunnu venja og endurtaka orð og setningar aftur og aftur og kenna merkingina.

Tað er eisini ein góð snild at gerast tilvitað/ur um mynstur í málinum. Kenna vit mynstrini, er lættari at brúka málið. T.d. kunnu næmingarnir gerast tilvitaðir um, at tá ið tey skulu gera okkurt, skulu tey ofta brúka *at fara*: Eg fari at keypa. Eg fari at eta. Eg fari at svimja. Eg fari upp. Nú fari eg í skúla. Eg fari í song.

- *at samambera orð og hugtøk á føroyskum við mál, sum tey duga frammanundan*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

Tað er umráðandi, at undirvísingin eggjar næmingunum at samanbera orð og hugtøk, sum tey ognar sær á føroyskum við orð og hugtøk í fyrstamálinum og øðrum málum, sum tey kenna. T.d. orð um dagar, mánaðir, fruktir, ítróttir, klæði og tøl. Lærarin eigur at vera forvitin og spyrja um fyrstamálið fyri at gera næmingarnar tilvitaðar um líkleikar. Samanbering av orðum og setningum er ein góð snild. Um tey kunnu seta eitt orð ella setning á fyrstamálinum ella øðrum málum, sum tey duga, í samband við annaðmálið, verður tað lættari at minnst orðini og at brúka tey í samskipti á annaðmálinum.

- *at umrøða og samanbera kenda mentan í heimlandinum við mentan í Føroyum*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

Til at umrøða og samanbera viðkomandi mentanir, kunnu næmingarnir eitt nú byrja við at greiða frá, hvussu føroyska flaggið sær út. Lærarin skrivar orð og setningar á talvuna. Síðan kunnu næmingarnir greiða frá flagginum í heimlandinum og styðja seg at orðum og setningum á talvuni.

Tað er eisini umráðandi at umrøða og at bera saman onnur mentanarlig viðurskipti. T.d. hvussu mann er hæviskur í Føroyum samanborið við í teirra heimlandi. Dømi um hævisk orð og setningar at arbeiða við: Góðan morgun! Góða nátt! Síggjast! Manga takk! Væl gagnist! Takk fyri! Orsaka! Kann eg sleppa á wc? Kanst tú hjálpa mær? Kann eg sleppa at.....? Kann eg fáa eina pitsu?

- *at vísa kunnleika um stavraðið og framburð og knýta hesi saman*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

At kenna føroysku bókstavirnar og vita, hvussu teir ljóða og verða frambornir, er grundleggjandi fortreyt fyri, at næmingarnir kunnu avkoda tekst og lesa á føroyskum. Serliga í byrjanini er tað týðningarmikið, at næmingarnir fáa høvi at oyna sær kunnleika og fimi um sambandið millum ljóð og bókstav og knýta hesi saman til orð. Upplagt er at byrja við teimum ljóðrøttu orðunum og so líðandi økja torleikastigið og læra tey at avkoda og lesa orð, sum ikki eru ljóðrøtt. Tá tey eru stinnari í hesum, skal undirvísingin eisini innihalda læru um sjálvljóð og hjáljóð og læra næmingarnar at kenna mun á teimum.

Um næmingarnir ikki hava kunnleika um og ikki duga latínska stavraðið frammanundan, má undirvísingin taka atlit at hesum. Hesir næmingar skulu fáa møguleika at læra føroyska stavraðið frá grundini við støði í fyrstamálinum ella øðrum málum, sum tey kenna.

- *at vísa kunnleika um tøluni, og hvussu tøl verða brúkt í føroyska málinum*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

Næmingarnir skulu læra tøluni á føroyskum og at skilja og brúka tey í viðkomandi samskipti. Undirvísingin skal búgva næmingarnar málsliga til at brúka og skilja føroysku talheitini og harvið stuðla undir og betra um fortreytirnar fyri at luttaka og avrika í rokning/støddfrøði. Tey skulu til dømis læra raðtøluni at brúka í setningum og í rokning. Dømi: Vit eru 24 næmingar í flokkinum. 10 gentur og 14 dreingir. Næmingarnir kunnu eisini læra raðtøl við at spæla ymisk terningaspøl. T.d. $2 + 6 = 8$. Tey kunnu læra skiftistøl í tann mun, tey hava brúk fyri tí. Dømi Eg gangi í 3. flokki.

- *at skriva orð og einfaldar setningar á føroyskum.*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

Skriving á fyrsta stigi snýr seg um at skiva orð og einfaldar setningar, sum næmingarnar kenna aftur frá undirvísingini í flokkinum ella aðra staðni. Skrivningin skal vera sameindur partar av undirvísingini og skal skipast, soleiðis at hon stuðlar undir málmennigartilgongdina. Um næmingarnir duga at lesa og skriva á fyrstamálinum, er tað týðningarmikið, at tey í undirvísingini brúka henda lærdómin virkið við t.d. at arbeiða við líkleikum og munum á málunum. Við hesum kunnu tey brúka og knýta undanvitan og fimi at læritilgongdini í føroyskum sum annaðmáli.

Tey eiga eisini at fáa møguleika at skriva ymiskt, sum tey velja sjálv og eru upptikin av, bæði á føroyskum og á fyrstamálinum. Hetta kann eitt nú vera okkurt frá práti í gerandisdegnum ella frá onkrum, sum tey hava lisið ella upplivað.

2.2. Faklig førleikamál – 2. stig

- *at knýta bókstavir og ljóð saman til orð í sambandi við lesing og skrivning*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

Næmingarnir skulu halda á við at læra bókstavir og ljóð og at lesa og skriva einfaldar setningar, har torleikastigið hækkar stigvíst. Týðningarmikið er at samskipa frálærana í lesing og skrivning við floksundirvísingina í føroyskum, so næmingarnir kenna háttaløg, hugtøk o.a. aftur. At duga at lesa á nøktandi (funktionellum) støði er grundleggjandi fortreyt fyri, at næmingarnir kunnu oyna sær vitan

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

og taka virknan lut í undirvísingun og í samfelagnum. So hvørt sum tey verða stinnari at lesa og skriva føroyskt, eigur ljóðsamansetingina av stuttum og longum sjálvljóðum og av øðrum ljóðsamansetingum at gerast partur av undirvísingini.

- *at luttaka í samrøðum um gerandislig viðurskipti og faklig evni í skúlahøpi*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

Stórir dentur skal framhaldandi leggjast á tann kommunika partin, og tí skal undirvísingun stremba eftir at fáa næmingarnar at taka virknan lut í samskiptinum og samveruni í flokkinum. Tey skulu kenna seg trygg í at venja at orða seg á føroyskum, bæði tá ið tað snýr seg um gerandislig viðurskipti og faklig evni í skúlahøpi. Í tilgongdini at ognar sær føroyskt mál skal tað góðtakast og viðurkennast, at tey brúka orð og hugtøk úr fyrstamálinum sum hjálp fyri at kunna orða seg á føroyskum.

- *at lurta virkið og at lesa, endurgeva og skilja ymiskar tekstir*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

At duga at lurta er grundleggjandi fortreyt fyri læra og ognar vitan og hegni í føroyskum og at lesa og skilja lisnan tekst. At lurta virkið snýr seg um, at næmingarnir miðvíst skulu lurta eftir upplestri ella upptøkum við tí fyri eyga at kunna skilja og endurgeva tað hoyrda í ymiskum høpum. Sum næmingarnir gerast stinnari, skal torleikastigið stigvíst økjast, og næmingarnir skulu áhaldandi mennast og læra at lesa og arbeiða við ymsum tekstsløgum, t.d. stuttsøgum, myndum, yrkingum, ævintýrum, kvæðum, sagnum og blaðgreinum.

- *at endurgeva og siga frá við egnum orðum*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

At duga at endurgeva og siga frá við egnum orðum er týðandi venjing í at læra og ognar sær føroyska málið, og eigur hetta at vera afturvendandi táttur í undirvísingini. At læra, skilja og duga at brúka fastar orðingar er góð hjálp hjá næmingunum at stuðla seg til í munnligum samskipti. Eisini skulu tey verða eggjað til at siga frá við egnum orðum, so tey brúka orðfeingið, sum tey hava ognar sær, og áhaldandi økja um tað. Næmingarnir kunnu eitt nú fáa ein frýmil við fóstum viðkomandi orðingum, t.d. Hvat snýr teksturin seg um? Teksturinn snýr seg um..... Hvør hevur skrivað tekstin? hevur skrivað tekstin.

- *at leggja merki til og fata støður og huglag, t.d. viðvíkjandi kropsmáli og orðingum, sum eru tongd at mentanini*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

Kropsmál, huglag og keipur er partur av samskiptinum millum menniskju, og tað, sum borið verður fram, er treytað og merkt av støduni, sum viðkomandi er í. Kropsmál er eisini myndað av mentanini í landinum, t.d. hvussu vit heilsast, tá vit mótast. Til tess at duga at lesa kropsmál, huglag og keipur, sum verða brúkt í føroyskum samskipti, kann útgangstøðið vera tikið í kropsmáli, sum næmingarnir kenna frá mentan, sum tey kenna frammanundan, sum síðan verður samanborið við kropsmál í føroyskari mentan.

- *at frambæra orð og setningar skilliga*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

Á hesum stigi verður væntað, at næmingarnir eru komnir nakað áleiðis í tilgongdini at læra føroyskt og eru búnir at leggja seg eftir at frambæra orð og setningar skilliga á føroyskum. Skilliga á hesi stigi

merkir ikki at duga at orða seg lýtaleynt, men at strembað verður eftir at orða seg týðiliga og greitt. At megna hetta til fulnar er langtíðarmálið, men undirvísingin skal geva næmingunum móguleika til miðvíst at stimbra málsliga framburðin í undirvísingarhøpi og í øðrum virksemi í skúlanum. Orðaspøl, at ríma við orðum, samanbera orð o.a. er viðkomandi virksemi at nýta í undirvísingini. Dømi: bógva, trúgva, flúgva.

- *at nýta egið orðfeingi um kend faklig evni*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

Næmingarnir skulu halda á at brúka og menna føroyska orðfeingið. Tey skulu fáa móguleika at sleppa at sera orð á, greiða frá og koma til orðanna í ymiskum høpi. Dentur eigur at verða lagdur á, at næmingarnir orða seg um kend evni, og tí er týðningarmikið at tey hava ávirkan á, hvørji evni verða umrødd. At taka orðið, seta spurningar, svara spurningum, kjakast og samskifta í flokkinum og bólkarbeiðið er virksemi, har tey læra og venja at brúka orðfeingið. Eisini skulu tey læra at hava framløgur um ymisk evni.

- *at seta orð á egnar hugsanir, bæði munnliga og skrivliga*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. Stig

Hildið verður á at menna kommunikativu og persónligu fortreytirnar hjá næmingunum, so tey áhaldandi læra at seta orð á egnar hugsanir og kenslur, bæði munnliga og skrivliga. Undirvísingin skal geva næmingunum móguleika at gerast stinnari og tryggari at endurgeva og greiða frá ymsum viðurskiftum, bæði persónliga og í undirvísingarhøpi. Tey skulu framhaldandi læra at seta spurningar og eisini at spyrja umaftur og útdýpandi um tað, sum tey ikki skilja, og at svara spurningum frá øðrum. Tey kunnu eitt nú arbeiða tvey og tvey saman, í bólkkum ella sjálvsstøðugt við framlögum og skrivligum avrikum.

- *at lýsa myndir og málningar við egnum orðum*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

Við at eygleiða myndir og málningar og síðan seta orð á og lýsa upplivingarnar, fáa tey móguleika at nýta hugflog og ímyndingarevni, samstundis sum tey menna málið. Eisini er tað viðkomandi at umrøða litir, litsamanseting og onnur viðkomandi listarlig fyrbrigdi.

- *at lesa, skilja og nýta ymiskar talvur, skráir og frymlar*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

Tað er týðningarmikið at duga at lesa, skilja og nýta ymiskar talvur, skráir og frymlar í skúlanum og í samfelagnum sum heild. Tí skulu næmingarnir læra at lesa eitt nú skriv, skráir og ætlanir, so tey duga at lesa uppsløg og ymisk boð í skúla og í almenna rúminum. Fyri at kunna virka sjálvstøðugt í skúla og í samfelagnum er neyðugt at duga at lesa og skilja t.d. ferðaætlanir, ymiskar skráir og lýsingar í sambandi við tiltøk.

- *at lesa og endurgeva innhald í fagur- og yrkisbókmentum*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

Á hesum støði skulu næmingarnir læra at lesa og skilja ymsar fagur- og yrkisbókmentaligar tekstir. Tey skulu lesa tekstir á føroyskum og skulu eisini eggjast til at halda á at lesa bøkur og tekstir á fyrstamálinum framíhjá. Tey skulu fáa innlit í fjølbroyttu tekstsløginum, sum eru partar av

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

undirvísingini í mállærugreinunum í flokkinum. Tey skulu læra at endurgeva innihaldið, og so hvørt sum tey gerast stinnari at endurgeva, skulu tey eftir førimumi gera egnar metingar av tekstunum. So líðandi skal størri dentur leggjast á at menna fakliga skúlamálið, sum er grundarlagið fyri at kunna fullføra fólkaskúlan.

- *at lesa og skilja hugtøk i ymsum lærugreinum*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

Fyri at fáa nakað burtur úr undirvísingini og skilja og ognar sær kunnleika úr tí, sum lisið verður, skulu næmingarnar fáa frálæru í fakligum hugtøkum á føroyskum. Henda undirvísing skal stuðla undir fortreytirnar at kunna luttaka og avrika í floksundirvísingini í ymsum lærugreinunum í flokkinum.

- *at skriva ymisk tekstsløg*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

Hildið verður áfram at menna skrivningina sum sameindan part av undirvísingini. Næmingarnir skulu eggjast til at skriva um sjálvvald evni, bæði á føroyskum og á fyrstamálinum. Eisini skulu tey fáa móguleika at skriva ymisk tekstsløg. Sum stuðul í skrivningini er upplagt at geva næmingunum frymlar og dømi at arbeiða eftir.

- *at leggja merki til ymsu staðbundnu málförini í føroyska málinum.*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

Næmingarnir møta í samskiftinum í skúlanum og í almenna rúminum ymsum staðbundnum málförum. Í undirvísingini skulu tey ognar sær innlit í høvuðsdrøginu í málförinum, og sum frálíður læra at lurta og gerast varug við málføri í frásøgnum og samrøðum.

2.3. Faklig førleikamál – 3. stig

- *at málbera seg á nýtiligum føroyskum*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

Á 3. stigi verður væntað, at næmingarnir hava ognar sær fitt av kunnleika um og innlit í føroyska málið, umframt at hava nakað av royndum við at samskifta á føroyskum. Tí verður í undirvísingini størri dentur lagdur á málburð, at venja útalu og at orða seg skiliga. Tey skulu læra at broyta orð og setningar og leggja seg eftir gera samskiftið týðiligari. At duga føroyskt gerandismál er týðningarmikið, men tað hevur alstóran týðning eisini at duga føroyskt á virkisförum støði. Tað er fortreyt fyri framhaldandi menning, luttøku og úrtøku í undirvísingini í øllum lærugreinum, umframt at tað hevur stóran týðning fyri framhaldandi menning og inkludering í føroyska samfelagið. Samstundis er tað týðningarmikið, at lærararnir eru tilvitaðir um, at denturin á málburð og rættleika í undirvísingini ikki kemur at ørkymla ella órógva másligu tilgongdina í føroyskum. Undirvísingin skal byggja á tryggjar karmar, so næmingarnir í góðum treysti til sín sjálvs tora at samskifta og málbera á føroyskum við jalgari (konstruktivari) leiðbeining og afturboðan frá læraranum og næmingunum í bólkinum. Sum frálíður, skal arbeiðast við at fáa næmingarnar at gerast tilvitaðar um egnan framburð á føroyskum. Týðningarmikið er, at lærararnir eggja og stuðla teimum at vera íðin og at gera sær ómak í tilgongdini at læra og ognar sær føroyskt mál og føroyska mentan.

- *at endurgeva innihald í lisnum tekstum*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

Á hesum stiginum verður lisið við tí fyrri eyga at ognar sær kunnleika úr tí lisna tekstinum, skilja tað, sum lisið verður, og munnliga og skrivliga við egnum orðum duga at endurgeva og greiða frá innihaldinum. Hetta krevur venjing, sum næmingarnir kunnu fremja í smærri bólkum, ella tvey og tvey saman, har tey skiftast at lesa og endurgeva fyrri hvørjum øðrum. Næmingarnir skulu eisini læra at geva hvørjum øðrum konstruktiva afturboðan. Tá tey, sum frálíður, gerast tryggari og stinnari í at endurgeva, skulu tey eisini læra at leggja fram fyrri øðrum og fyrri størri bólkum.

- *at samskipta um ymisk persónlig og faklig viðurskipti*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

Á hesum stigi skal undirvísingin leggja dent á at læra næmingarnar fjøltáttað samskipti um persónlig og faklig viðurskipti. Tey skulu læra at laga samskiptið til evni, støðu og málbólk.

- *at nýta faklig orð og hugtøk í ymsum høpi á ymsum støði*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

Tað er týðningarmikið, at næmingarnir læra faklig orð og hugtøk og skilja tey og síðan duga at nýta tey. Í hesum sambandi verður hugsað um faklig orð og hugtøk, sum verða brúkt í øðrum lærugreinum, t.d. føroyskum, støddfrøði, handaverki og list o.ø., og sum tað er gagnligt og neyðugt hjá næmingunum at duga fyrri betri at kunna luttaka í undirvísingini í flokkunum.

- *at grundgeva sjálvstøðugt fyrri egnum meiningum, bæði munnliga og skrivliga*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

Tað er týðningarmikið, at næmingarnir á hesum stigi duga at grunda um ymsar upplivingar og sjálvstøðugt at grundgeva fyrri egnum meiningum. Viðgerð og støðutakan til ymisk viðurskipti er partur av persónligu menningini og av undirvísingini í flestu lærugreinum. Í føroyskum sum annaðmáli verður áherðsla lögð á geva næmingunum móguleika at menna og venja málsligu fortreytirnar í hesum sambandi. Tey skulu læra at grunda um innihaldið, greina tað og síðan gera egnar metingar og niðurstøður og grundgeva munnliga og skrivliga fyrri teimum. Tey skulu fáa kunnleika um samskiptishættir, hvussu tey orða seg og bera seg at í kjaki. Dømi um viðkomandi orðaval og setningar at arbeiða við: Eg haldi at....., tí at.....Eg eri samd/samdur í, at..... Eg skilji ikki, at tú sigur, at.....

- *at kenna aftur eyðkenni við ymsum tekstsløgum*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

Næmingarnir skulu læra, hvussu ymisk tekstsløg eru bygd upp. Hvørji ymsu eyðkenni eru t.d í stuttsøgum, yrkingum, greinum, sagnum, ævintýrum, kvæðum og myndum. Í hesum høpi kunnu næmingarnir fáa frymlar sum stuðul. Skilagott er at skipa hetta í tøttum samstarvi við aðrar mállærarar í flokkinum

- *at arbeiða við grundleggjandi mállæru eftir endamáli og støðu*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

Næmingarnir skulu fáa innlit í grundleggjandi mállæru, sum er fortreyt fyrri at skilja, tosa, lesa og skriva føroyskt mál. Arbeiðið við mállærupartinum eigur at verða samskipað við annað

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

undirvísingavirksemi og vera natúrligur partur av tí. Næmingarnir skulu læra at gáa um t.d kyn, eintal og fleirtal og bendingarmynstur.

- *at brúka egna málsliga undanvitan til at ognar sær føroyskt sum annaðmál*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

Tað er týðningarmikið, at undanvitan og lærdómur, sum næmingarnir hava ognar sær við fyrstamálinum og/ella øðrum málum, verður partur av undirvísingini, og at næmingarnir skulu støðugt fáa móguleika at brúka undanvitanina, meðan tey læra seg føroyskt. Tey skulu eggjast til at brúka fyrstamálið, so tey gerast tilvitað um týðningin, sum fyrstamálið hevur í læritilgongdini. Fortreytirnar hjá næmingunum eru ymiskar, men samstundis hevur málførleikin í fyrstamálinum avgerandi týðning fyri, hvussu tey ognar sær føroyskt, bæði sum gerandismál og sum skúlamál. Tí skulu tey áhaldnandi fáa móguleika at knýta føroysk orð, hugtøk, nýggja vitan og upplivingar við tað, sum tey duga, kenna og hava upplivað, áðrenn tey komu til Føroya.

- *at samanbera skemt, speisemi og myndatalu í ymsum málum og mentanum*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

Hetta fakliga málið snýr seg um at samanbera skemt, speisemi og myndatalu í ymsum málum og mentanum. Hetta er partur av undirvísingini, tí innihaldið ofta er undirskilt og tongt at mentanarligum og samfelagsligum viðurskiftum, sum tilflytarar ofta hava torført við at skilja. Tað er týðningarmikið, at næmingarnir fáa kunneleika um hesi fyrirbrigdi í føroyskum høpi og kunnu samanbera dømi um skemt, speisemi og myndatalu í føroyskum máli og mentan við líknandi frá heimlandinum og sum frálíður duga at skilja føroyskt skemt, speisemi og myndatalu. T.d. kunnu næmingarnir lesa føroyskar skemtisøgur og fortelja tær fyri hvørjum øðrum í bólum. Síðan kunnu tey fortelja skemtisøgur úr egnum landi fyri hvørjum øðrum og samanbera tær.

- *at nýta viðkomandi snildir at stuðla málmennigini, lesifatanini og skrivinigini*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

Undirvísingin í snildum í føroyskum sum annaðmáli skal byggja á undirvísingina um snildir í øðrum lærugreinum í floksundirvísingini.

Dømi:

- nær sjálvljóð eru long og stutt. T.d. er – ert, var – vart, og býr – býrt
- ávísar samansetingar av bókstavum, sum geva ávís ljóð. T.d. liggi (liggji), keta (kjeta), genta (gjenta), gita (gjita). At edla stavast ella, at idla stavast illa, og at badn stavast barn
- at sagnorð í 1. persóni í eintali enda við -i, men at tað ljóðar sum -e.
- at sagnorð í fleirtali altíð enda við -a
- at sagnorð altíð standa sum annar liður í einum setningi, t.d. eg fari í skúla nú. Nú fari eg í skúla.
- at háttarsagnorð í nútíð altíð taka navnhátt, t.d. kann eg sleppa? Eg vil pissa. Skal eg rokna? Eg vil út.

- *at lesa av áhuga*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

Tað er týðningarmikið at undirvísingin í føroyskum sum annaðmáli eisini hevur sum aðalmál at eggja næmingunum at lesa av áhuga, tí lesing hevur grundleggjandi týðning fyri at læra, skilja og brúka føroyska málið.

Tey skulu eggjast til at lesa á bæði á fyrstamálinum, øðrum málum, sum tey duga frammanundan, og á føroyskum. Lesingin eigur at samskipast við lærararnar í flokkinum, men í føroyskum sum annaðmáli er viðkomandi, at næmingarnir lesa ymsar tekstir, greinar og tíðindi, sum geva teimum kunnleika og innlit í føroysk viðurskipti og føroyska mentan. Undirvísingin eigur at geva næmingunum høvi at lesa á føroyskum tíðindapallunum, so tey kunnu fylgja við tí, sum hendir í samfelagnum, og kunnu læra at leita sær vitan og upplýsingar um eitthvørt, sum hevur áhuga, og sum er viðkomandi fyri skúlaarbeiðið.

- *at lesa, skilja og brúka talvur og modell*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

Næmingarnir skulu læra at lesa, skilja, og brúka talvur og modell, tí hetta er viðkomandi fyri virkna luttøku í undirvísingini í ymsu lærugreinunum í flokkinum. Talvur og modell eru partar av fleiri lærugreinum, og tí er tað týðningarmikið, at næmingarnir í føroyskum sum annaðmáli fáa móguleika at fáa meira ítøkilig undirvísing at lesa hesar.

- *at skriva ymisk tekstsløg við ymsum endamáli og málbrúki*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

Tað er týðningarmikið at duga at skriva ymisk tekstsløg og at laga innihaldið til endamál og málbrúk til ymsu sløginu. Undirvísingin skal samskipast við undirvísingina hjá næmingunum í flokkinum. T.d. eiga tey at fáa móguleika at svara ymsum spurnarbløðum, at fylla út ymisk oyðubløð, skriva innbjóðingar, uppskriftir og umsóknir. Tey skulu læra at skipa og skriva ymisk skrivlig avrik, t.d. stutt upplegg, framløgur, tíðindastubbar og framsetingar.

- *at brúka tíðarbærar miðlar við umhugsi og sum amboð í samskipti og menning*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

Nógv samskipti fer fram á talgildum sosialum miðlum, og nógv undirvísingartilfar, sum nýtt verður í skúlanum er talgilt, tí er tað týðningarmikið, at næmingarnir fáa kunnleika um og læra at nýta viðkomandi miðlar í undirvísingarhøpi og í samskipti. Fleiri miðlar eru ætlaðir sum hjálparmiðlar at brúka í undirvísingini, og tí er tað neyðugt, at næmingarnir læra at brúka hesar skilagott til viðkomandi uppgávur í skúlanum og í samfelagnum sum heild. Í lesing og skrivning eru eitt nú talgildar orðabøkur hjálparmiðlar, sum næmingarnir eiga at læra at brúka. At fylgja við tíðindaflutningini er viðkomandi, og tey eiga at fáa kunnleika um ymsar viðkomandi tíðindasiður og portalar.

Nógv kunning og samskipti millum skúla og heim og næmingar er á heimasíðu skúlans og í samskiptisbólum á sosialum miðlum, og tí er upplagt at hava hesi við í undirvísingini. Næmingarnir skulu eitt nú læra at lesa heimasetningar, lesa stutt tekstboð og svara teimum, læra at skriva fyrspurningar, boð og heilsanir til lærarar, floksfelagar og vinir.

At duga at brúka miðlar við umhugsni er partur av talgildisbúgvíngini og snýr seg m.a. um, at næmingarnir skulu læra at hava góðan atburð í samskiftinum og kritsikt taka støðu til tað, sum verður borið fram. Týðningarmikið er, at undirvísingin í hesum evnum verður samskipað við undirvísingina í flokkinum.

- *at leggja merki til, at mál og samskipti skapa hugburð og forfatan um einstaklingar og bólkar*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

Tað kann vera avbjóðandi fyri tilfluttar næmingar at skilja keipur, kropsburð, nonverbalt samskipti, útsagnir o.a., sum fyri flestu føroyingar er undirskilt, men fyri tey kann tykjast undarligur og ótýðiligur atburður.

Undirvísingin í hesum snýr seg og at læra næmingarnar at eygleiða og leggja merki til støður og atburð í samskiftinum. Hetta kann gerast við ítøkiligum dómum um støður, sum skapa hugburð og forfatan um einstaklingar og bólkar. T.d. at føroyingar yppa øksl, tá ið tey ikki vita okkurt. Kasta upp á nakka ella himla við eygunum, tá ið tey eru forhánislig. Siga aja, aja ella eg meini tað, um tey einki vita at siga. At føroyingar brúka hvørkikyn, tá ið tey tosa niðrandi um fólk, t.d. hatta heldur seg vera, ella hatta ger onki til nyttu.

- *at kanna og uppliva mentanarlig og listarlig eyðkenni frá ymsum londum og mentanum.*

Føroyskt sum annaðmál 1.-3. stig

Arbeidast skal við at kanna mentanarlig og listarlig eyðkenni, t.d. listarverk, tjóðarhátíðir, tjóðarbúnar, dansir, kirkjur, minnisvarðar, matvanar og siðir. Byrjað verður t.d. við føroyskari mentan, so at orð og setningar, sum eru viðkomandi fyri mentanina, kunnu verða savnað í minninum, og síðani kunnu orð og setningar aftur verða brúkt til at lýsa egnar ella aðrar mentanir.

3. Eftirmeting og afturboðan

Aðalmálið við allari undirvísing í øllum skúlaverkinum er, at allir næmingar áhaldandi læra og mennast, og tí eru reglulig eftirmeting og afturboðan um úrtøku og menning næminganna sameindur partur av allari undirvísing í øllum lærugreinum og á øllum stigum í skúlaverkinum.

Í hesum sambandi er tað týðningarmikið, at skúlaverkið strembar eftir at skapa eitt trygt og mennandi undirvísingarumhvørvi, har undirvísingin er fjøltáttad og væl skipað við dygdargóðum fakligum innihaldi og háttaløgum. Harumframt er tað týðningarmikið, at undirvísingin hevur ítøkilig mál, so næmingarnir vita, hvat uppgávnar fevna um, og hvat væntað verður av teimum.

Eftirmeting av úrtøkuni gevur bara meining, um hon verður fylgd upp av ítøkiligari afturboðan, sum tekur saman um núverandi støðu, heildarúrtøku og menning næminganna. Lærararnir skulu tí hava innlit í úrtøku, arbeidslag og ídni hjá næmingunum í læritilgongdini.

Afturboðanin til næmingarnar skal leggja dent á næsta stig í tilgongdini og undirvísingina frameftir. Fyri næmingarnar snýr tað seg um, hvussu tey kunnu menna úrtøku og hegni, umframt hvussu tey kunnu tillaga ella móguliga bøta um arbeidslag og avrik. Fyri lærararnar snýr afturboðan seg um at tillaga undirvísingina við støði í vitan um næmingaúrtøku, undirvísingargongdir, háttaløg o.a.

Eftirmetingin skal saman við afturboðan leggja áherðslu á læri- og menningartilgongdina heldur enn á sjálvtt úrslitið. Endamálið er at eggja og stuðla næmingunum í áhaldandi at vilja læra og menna fakligu, persónligu og sosialu fortreytirnar.

Støðisnámsætlan

Til at stuðla áhaldandi menning, virknari luttøku og fakligari úrtøku skulu næmingarnir javnan fáa afturboðan og leiðbeining í sínum arbeiði.

Regluliga eftirmetingin er sameindur partur av undirvísingini og er, saman við ítøkiligari afturboðan til næmingarnar, kjarnin í eini dygdargóðari eftirmetingarskipan. Eftirmetingin skal tryggja lærarum innlit og vitan í fakligu úrtøkuna og heildarmenningina hjá einstaka næminginum og flokkinum og vera didaktiska grundarlagið undir møguligum tillagingum. Eftirmetingin skal somuleiðis vera grundarlag undir regluligu afturboðanini til næmingarnar og foreldrini.

Skilagott er at eftirmeta saman við næmingunum, bæði einsæris og í flokkinum. Týðningarmikið er, at tey kenna seg trygg og hoyrd og fáa høvi at umrøða ymisk ivamál ella avbjóðingar, sum tey hava í læritilgongdini ella í samstarvinum í flokkinum ella við lærarar. Upplagt er eisini javnan at vísa næmingunum á fakligu førleikamálini og støðisførleikarnar, so tey vita, hvat væntað verður av teimum.

Afturboðanin til næmingarnar skal leggja áherðslu á næsta stig í tilgongdini og stuðla næmingunum í undirvísingini og fjølbroyttu menningini frameftir. Tað er eisini týðningarmikið, at næmingarnir fáa leiðbeining um tað, sum er viðkomandi fyri skúlagongdina frameftir, bæði viðvíkjandi arbeiðslagi og luttøku í undirvísingini og viðurskiftunum við aðrar næmingar.

Afturboðanin eigur at vera jalig, skilt á tann hátt, at dentur í afturboðanini verður lagdur á læri- og menningartilgongdina, so tey varðveita hugin og treysti at læra og taka virknan lut í undirvísingini. Afturboðanin kann vera munnlig ella skrivlig. Víst verður til leiðbeinandi skjalið "Leistur – eftirmeting og afturboðan", sum lærarar kunnu styðja seg til.